

Archeologische vondsten voormalige Ambachtsheerlijkheid Nieuwerkerke bij Arnemuiden.

Albert Holland AWN
Archeologievereniging Nederland
afd. Zeeland en West-Brabant.

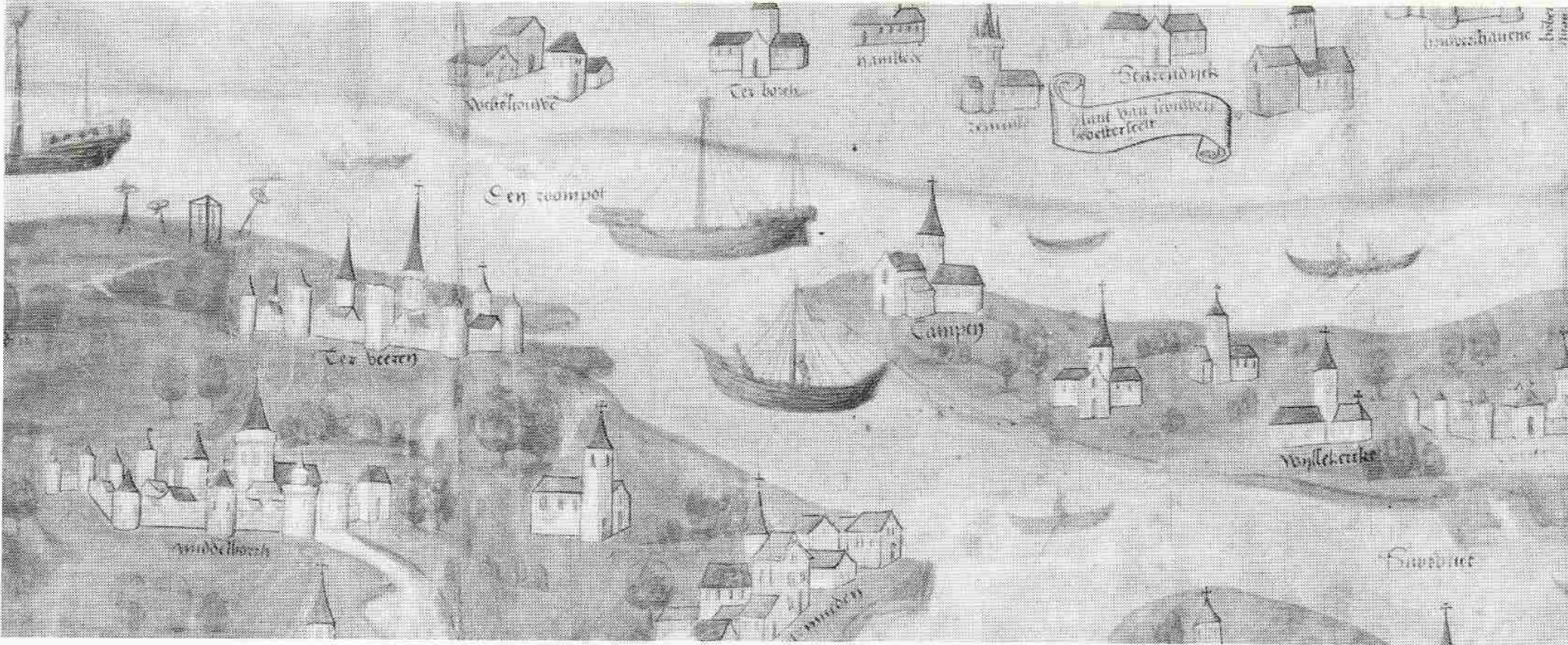

WALGHEREN

Walcheren 1300 "die Oesthoec"

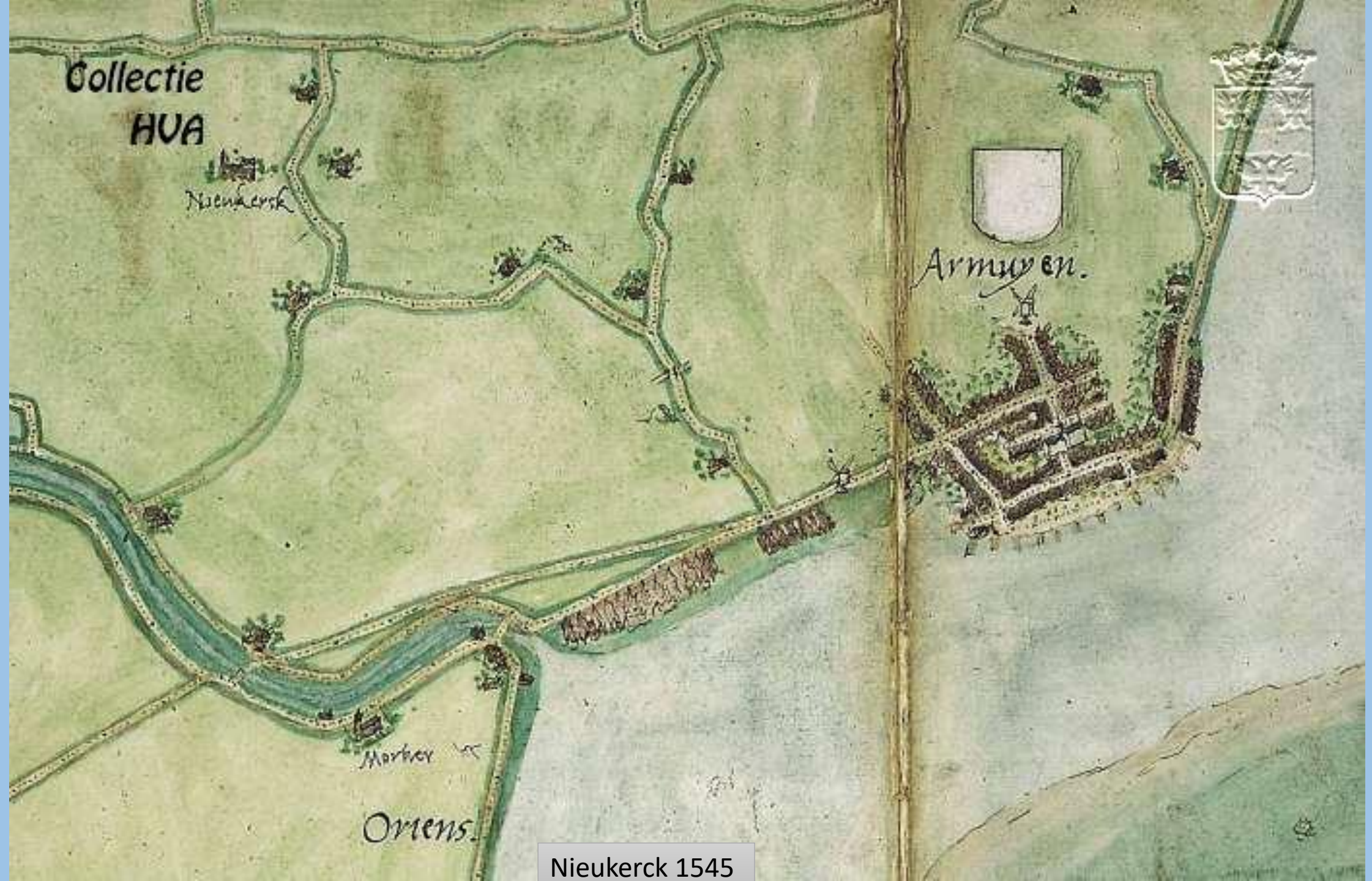
De veerpont tussen
Veere en Campen;
detail van de Schelde-
kaart, getekend in
1504-1505, naar een
oudere kaart uit 1468
(Stadsarchief
Antwerpen)

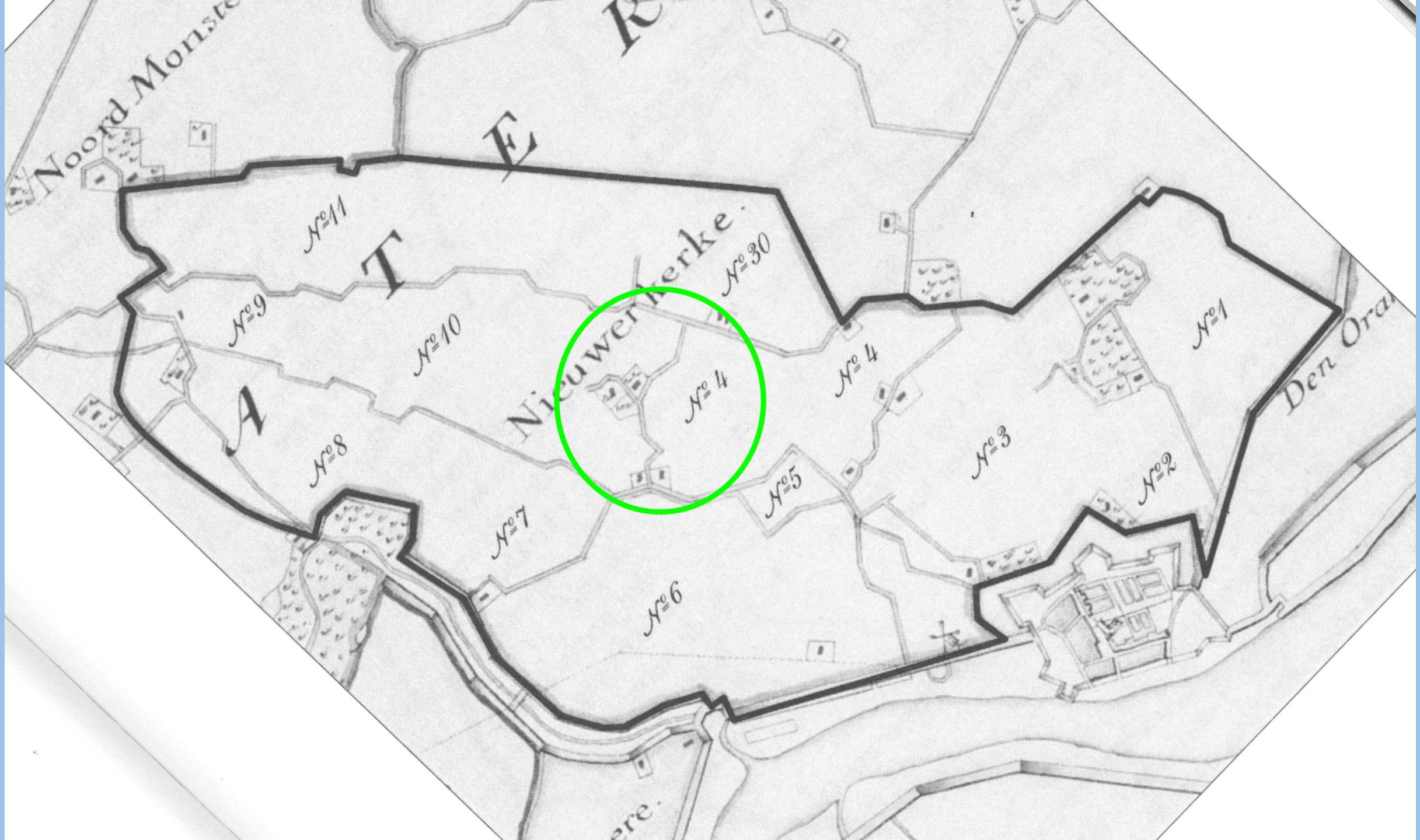
Middelburg Nieuwerkerke Arnemuiden 1468 / 1505

1545 Jacob van Deventer

1650 Visscher Roman kaart NL-MdbZA_294_95_4

1650 Nieuwerkercke op Visscher Romankaart

'Vorders ligt hier de Heerlijkheid van NIEUWERKERCKE, van ouds mede toegehoort hebbende aen den Heer van Arnemuiden, wanneer deselve sijne Heerlijkheit meest van de Zee wierd opgegeten; waerom hy sijne inwoonderen aenraede en versocht, hare huizen aldaer af te breken, en deselve weder te stellen op den Oostdijck van Nieuwerkercke, waer van aldaer naderhand Nieuw Arnemuyden gekomen is, op d'oude grond der Heerlijkheit van Nieuwerkercke gelegen.

Croniek van Zeeland van Smallegange

Collectie
HVA

St. Jans of
van Nieuwerkerke
ged. afgebroken 1545-60

Parochie kerk

Heerlijkheid
Vluchthuis

Nieuwerkerke

arnemuydensche Watergraaf

arnemuydensche

Water

graaf

Vluchthuis

Vluchthuis

Nieuw

regulierek

Voormalig
Reguliersclooster
in 1462 verplaatst naar
O.L. Vrouwe polder

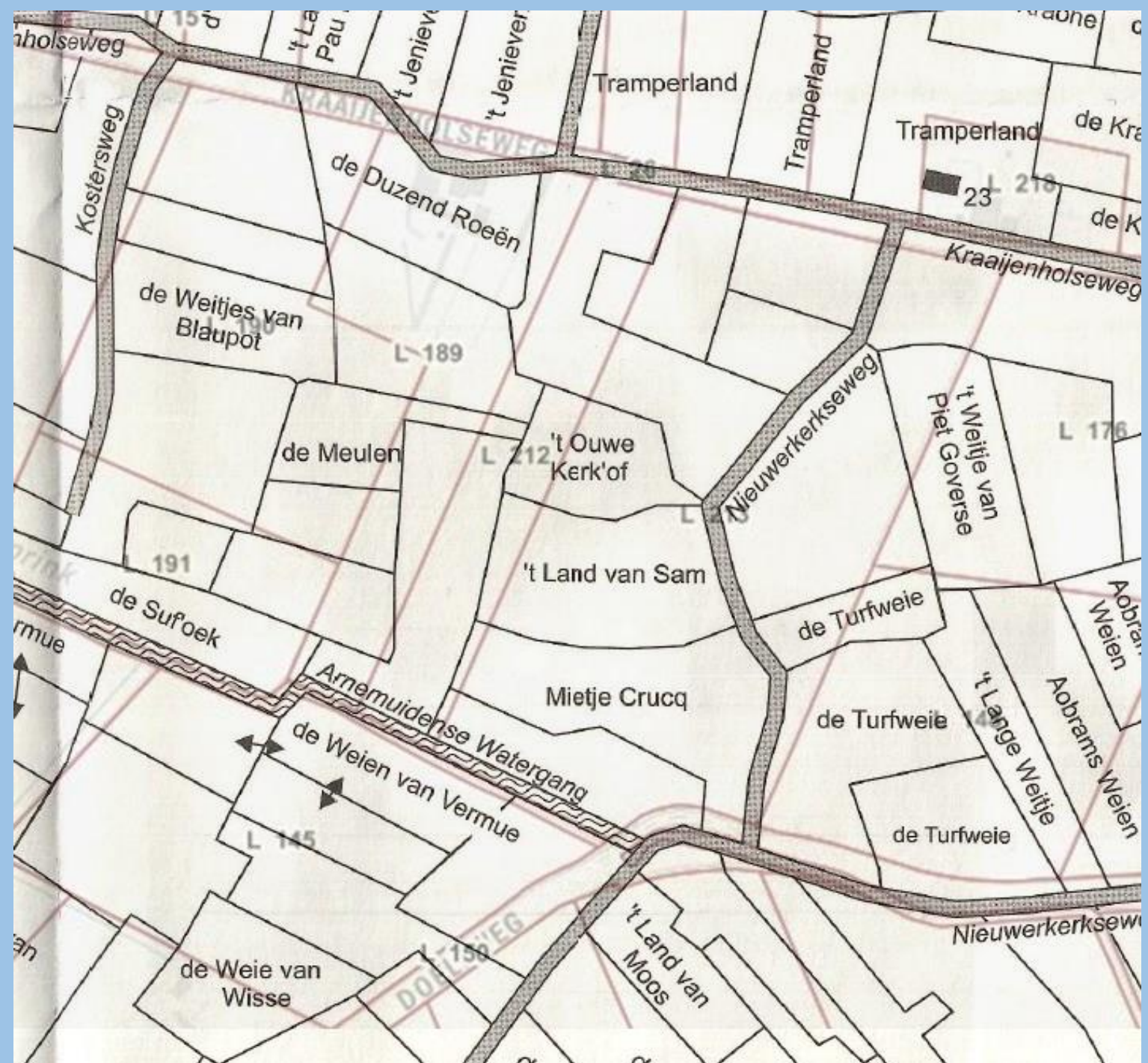
www.arnemijstorie.com

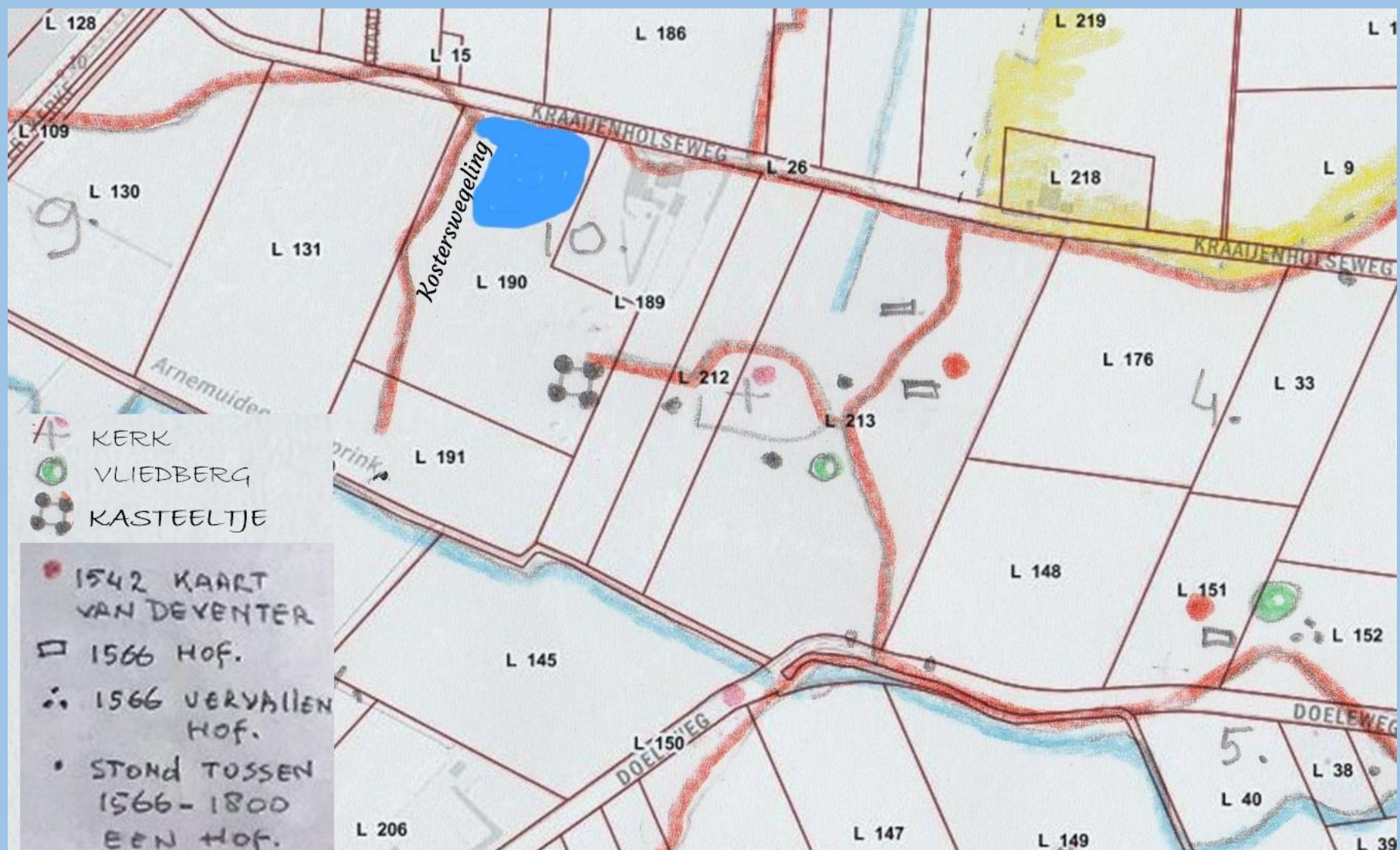

1750 Nieuwerkerke op kaart Walcheren van Hattinga

Veldnamenkaart 1661 en huidige perceelgrenzen Nieuwerkerke.

Uit: “De veldnamen van
Arnemuiden/Kleverskerke
etc.” uitgegeven door
De Heemkundekring
Walcheren.

Vondsten die in de loop der tijd zijn gedaan.

- Grafzerk in Museum Arnemuiden, mogelijk afkomstig uit de St. Jans kerk van Nieuwerkerke.
- De grenspaal van de Ambachtsheerlijkheid Nieuwerkerke.
- Vondsten gerapporteerd 23 maart 1929 door P.J. van der Feen en F.P. Polderdijk. (In depot KZGW).
- Vondsten gedaan bij het archeologisch onderzoek naar Het Kasteeltje in 1986. (In depot Erfgoed Zeeland).
- De privé verzameling van A. Louwerse sinds 1965.
- Bijzondere vondsten uit de privé verzamelingen van M. Bil, G. de Nooijer, A. Schroevers, R. Schrier en mijzelf.

Grafzerk, mogelijk van Nieuwerkerke, die in Museum Arnemuiden worden bewaard.

**Grenspaal met het opschrift
“Nieuwerkerke Ambacht”.
De paal stond op een stuk
bouwland waar nu de
spoorbrug over het
Arnekanaal ligt.
Eind 20^e eeuw heeft de
Historische Vereniging
Arnhemuiden deze paal
opgeknapt en verplaatst
naar het centrum van
Arnhemuiden.**

Vondsten van P.J. van der Feen en F.P. Polderdijk 23 maart 1929.

**Close-up van het stukje Moorse tegel.
In Arnhemuiden zijn in een kelder ook Moorse tegels
tevoorschijn gekomen.**

Archeologisch onderzoek naar Het Kasteeltje uit de 14^e eeuw, augustus 1986.

Prov.
Archeoloog
R. van
Heeringen
met
studenten
van de Chr.
Pedagogisch
e Academie
uit
Middelburg.

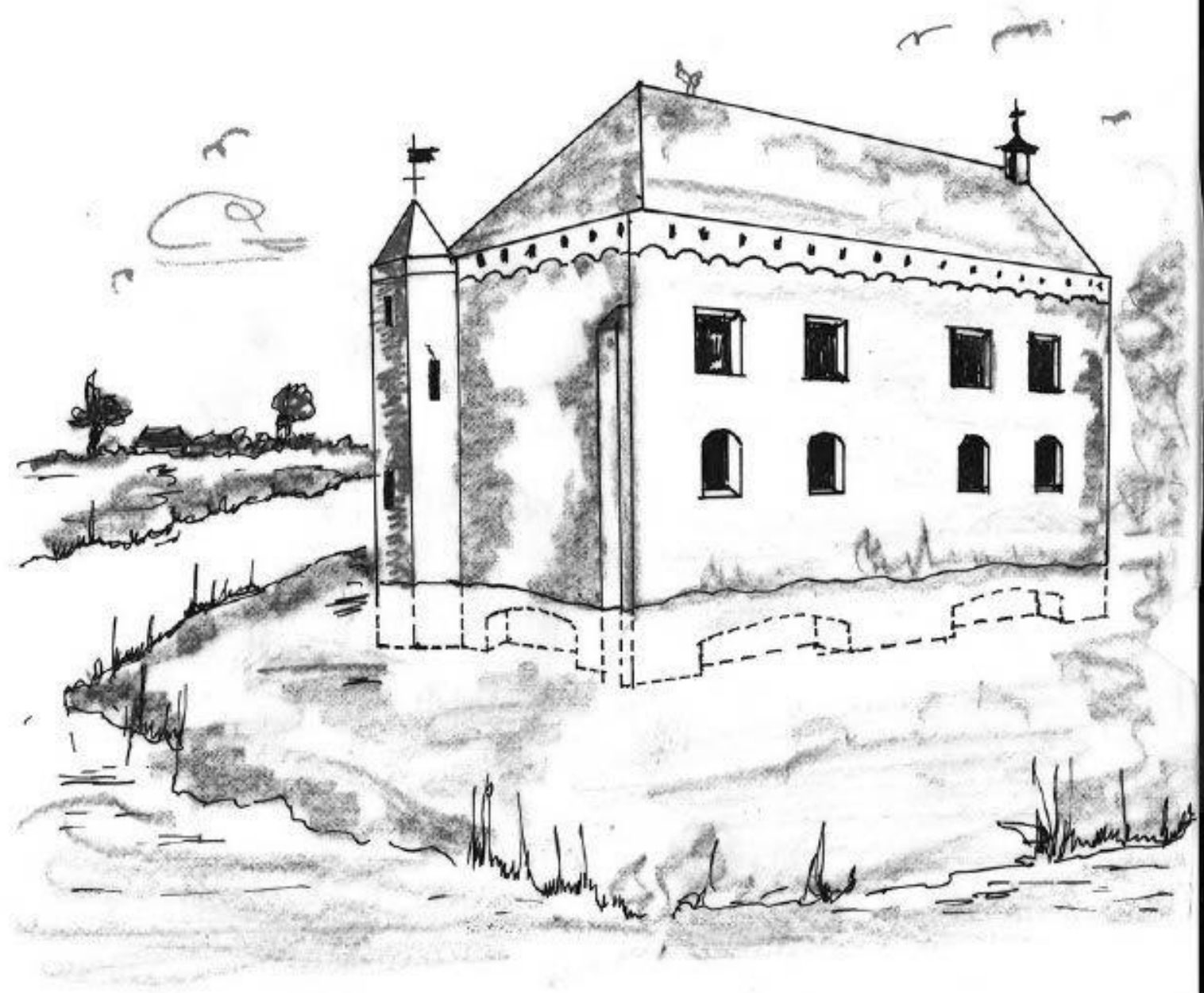

Adri Louwerse in de opgraving.

Artist impression van wat in de volksmond Het Kasteeltje wordt genoemd.

Dergelijke stenen huizen worden in vakliteratuur aangeduid met “Moated Site” Het zijn niet direct verdedigbare stenen huizen, omsloten door een gracht, daterend uit de late Middeleeuwen.

Foto's van de opgraving.
Jan Groen.

Studenten graven 14e eeuws kasteeltje op

ARNEMUIDEN – „Een toevalstref“, noemt geoloogieleraar Kees Bos het door zijn studenten in een akker aan de Kraayenhofseweg in Arnemuiden opgegraven 14e eeuws kasteeltje. Bos, leraar aan de Middelburgse christelijke pedagogische academie, zocht beg in dit jaar samen met zijn collega natuurkundige Jan Groen een leuk onderzoeksproject voor zestien tweedejaars studenten. „Ze moeten er van leren bronnen te onderzoeken en kennis bloot te leggen“, zegt Bos didactisch. De leerlingen, geholpen door medewerkers van de provinciale archeologische dienst, vatten die uitspraak wel erg letterlijk op en groeven in een week een biete-nakker om en een kasteeltje op.

Het kasteeltje of „stenen huis“ zouls Bas Oele van de provinciale archeologische dienst het noemt, is vermoedelijk gebouwd in het begin van de 14e eeuw. „Het moet een rijk heerschap geweest zijn dat er huise“, zegt Oele. „De gebakken stenen die er voor gebruikt zijn waren toen erg duur. De fundamenteen zijn 1 meter 20 breed, dat is niet zo dik maar in de tijd dat het huis er stond was het gevaarlijkste wapen de pijl en boog. Bij latere kasteeltjes, na de uitvinding van het buskruit, werden de muren veel dikker. Dit soort huizen had minstens twee verdiepingen. De kamers waren echt zalen zonder tussenmuren.“

Van het kasteeltje zijn de vier hoekpunten, de fundamenteen van de spaarbogen, een fundament van een boeketentje, een latrine binnen het kasteeltje en de gracht er omheen teruggevonden. Ook kwamen er potjes en scherven van 13e eeuwse „Aardenburgs aardewerk“ naar boven. Zelfs van de uit stenen gemaakte dakbedekking werden nog fragmenten opgegraven. In de gracht lagen vooral overblijfselen van 16e eeuwse aardewerk maar ook een rand van een Romeinse kruik.

Het huis stond op een terz, zegt Oele. „Destijds was het de gewoonte dat men het afval gewoon uit het raam gooiide. Uit dat afval valt veel af te leiden over de mensen die in een huis geleefd hebben. Wij noemen de grond rond een woonplaats heen dan ook het bodemarchief. Jammer genoeg heeft men het terrein later gegalvaniseerd waardoor er zeker een meter van dat „archief“ verdwenen is. Veel moet toch nog te vinden zijn, bijvoorbeeld in de gracht die met de grond gedempt zal zijn.“

Het kasteeltje is op geen enkele oude kaart terug te vinden. Het hoorde destijds bij het verdwenen dorpje Nieuwerkerke. Bos is met zijn leerlingen een dag wezen snuffelen in

het rijksarchief. Alleen op een kaart uit ongeveer 1550, afkomstig uit het familiearchief van Schorer, de vroegere ambachtsheer van Nieuwerkerke, stond de vindplaats met een tekening aangegeven met de vermelding dat daar steenhopen lagen. Andere kaarten van iets latere datum duiden het stukje land aan als „de steenhoeck“. Men vermoedt dan ook dat het huis op zijn laatste tot 1600 bewoond is geweest.

Steenhouck

Omdat de stonige zware kleigrond moeilijk te bewerken was is „de steenhoeck“ jarenlang in gebruik geweest als weiland. Na de ruilverkaveling in 1964 kwam de grond in bezit van de familie Louwerse. Adrie Louwerse ploegde de grond ongeveer tien jaar geleden om en stuitte toen voor het eerst op een hoop stenen die duidelijk aan elkaar gemetseld zaten. Ook aan het kleur- en groterverschil van zijn gewassen kon hij zien, dat er iets onder de grond moest zitten. Hij gaf zijn vondst door aan de archeologische dienst van de provincie, waarna die het op kwam meten en de zaak wegens geldgebrek liet rusten.

Om de grond wat beter bruikbaar te maken heb ik het stuk twee jaar geleden laten draineren“, zegt Louwerse. „Toen stuitte we echt duidelijk op dikke muren. De vindplaats heb ik op de drainerkaart aangeleerd zodat de leerlingen al ongeveer wisten waar ze moesten graven. Het is jammer van de biete-nakker maar de opgravingen konden niet uitgesteld worden. Het belang van de wetenschap moet dan maar voorgaan, vind ik.“

Onder Louwerses andere akkers zitten nog meer resten van het oude dorp Nieuwerkerke verborgen. Zo verbouwt hij erwt en op het vroegere kerkhof. In zijn grond vindt hij ieder jaar weer botten, stenen en scherven die van de dorpsbewoners afkomstig zijn.

„Wanneer er ergens voor langere tijd mensen gewoond hebben zit er zoveel rotzooi in de grond dat het nooit meer schoon te maken valt“, zegt Bas Oele. „Naast al die scherven en ander afval blijft elke ingravering zien. Zo hebben we rond de hoekfundamenteen zelfs de sieken van de spa nog teruggevonden, waarmee die grond destijds afgegraven is om de fundamenteen te leggen.“

De resten van het kasteeltje zullen na de afronding van het les-project weer ondergraven worden. Maar het werk van de leerlingen is niet voor niets geweest. Voortaan zal het kasteeltje officieel te boek staan als „grondmonument“.

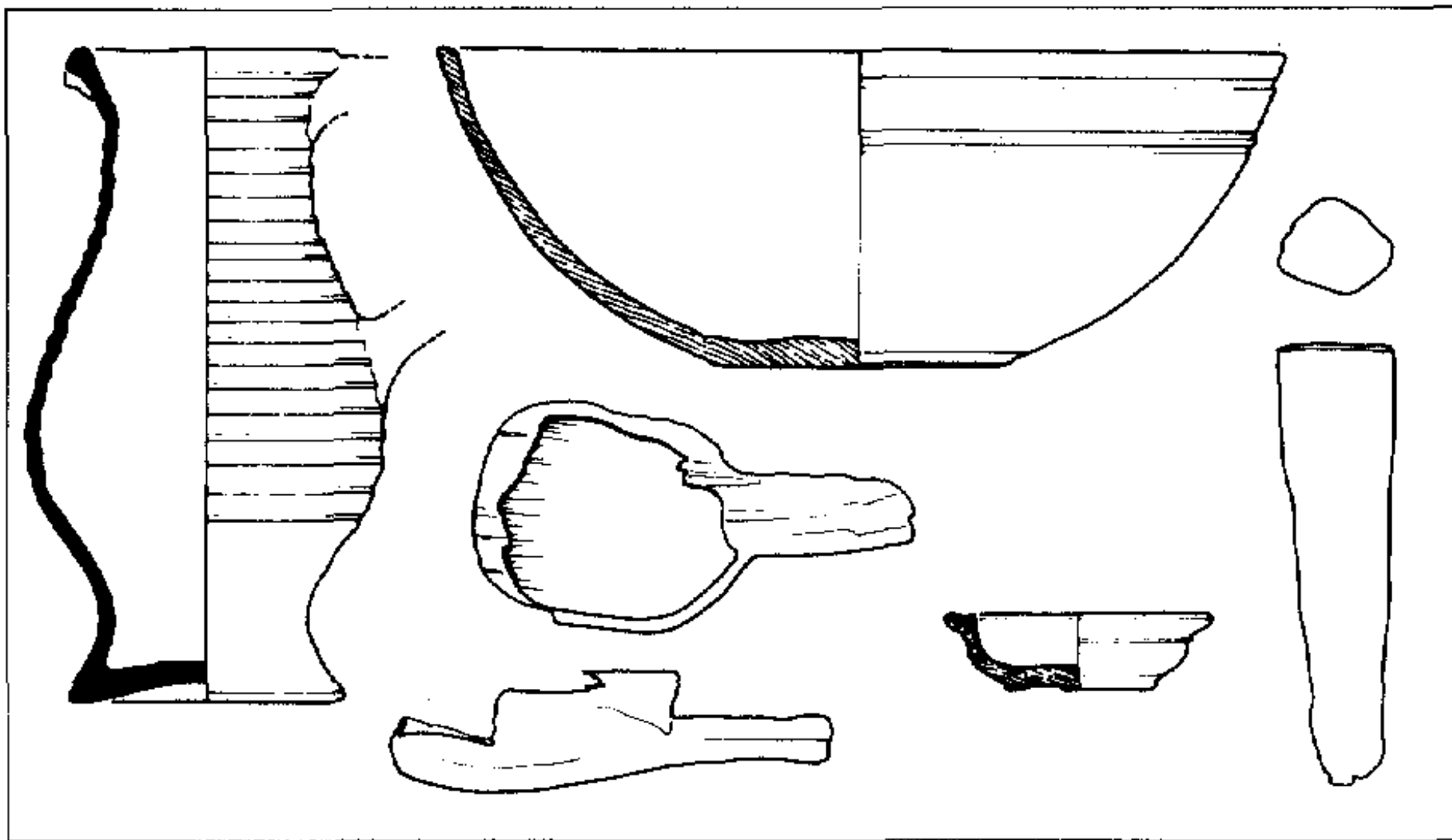
Artikel PZC van 30 augustus '86.

Student Johan Huisson toont een opgegraven kruik, die tevoorschijn kwam bij het blootleggen van de funderingen van het 14e eeuwse kasteeltje op een akker bij Arnemuiden. Mede-studenten die zich in het kader van een lesproject met de opgravingen bezighielden, kijken toe.

Student Johan Huisson toont een opgegraven kruik, die tevoorschijn kwam bij het blootleggen van de funderingen van het 14e eeuwse kasteeltje op een akker bij Arnemuiden. Mede-studenten die zich in het kader van een lesproject met de opgravingen bezighielden, kijken toe.

Afb. 12. *Vondsten uit de stortkoker. Schaal 1:6 (tekening B. Oele).*

**Vondsten van
het kasteeltje
uit het Depot
van Erfgoed
zeeland.**

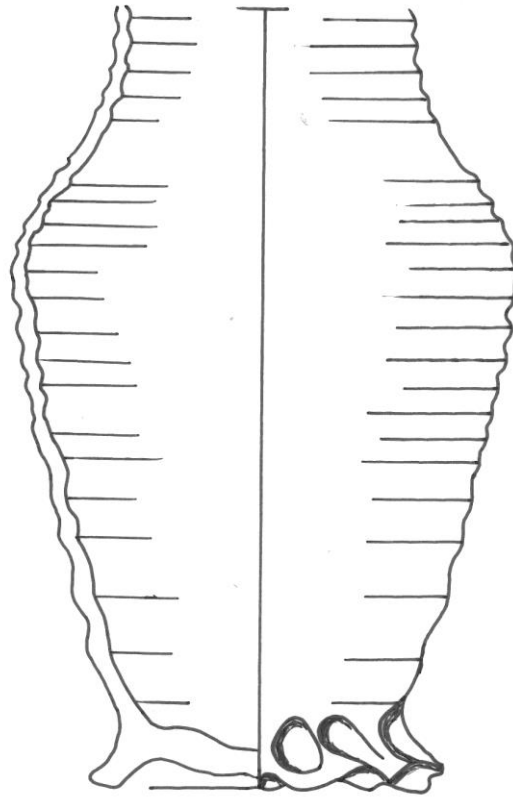

br: 10,4 cm
h: 16,1 cm
V: 7 cm
1986-Ann-N2
1:1
Anna Koole

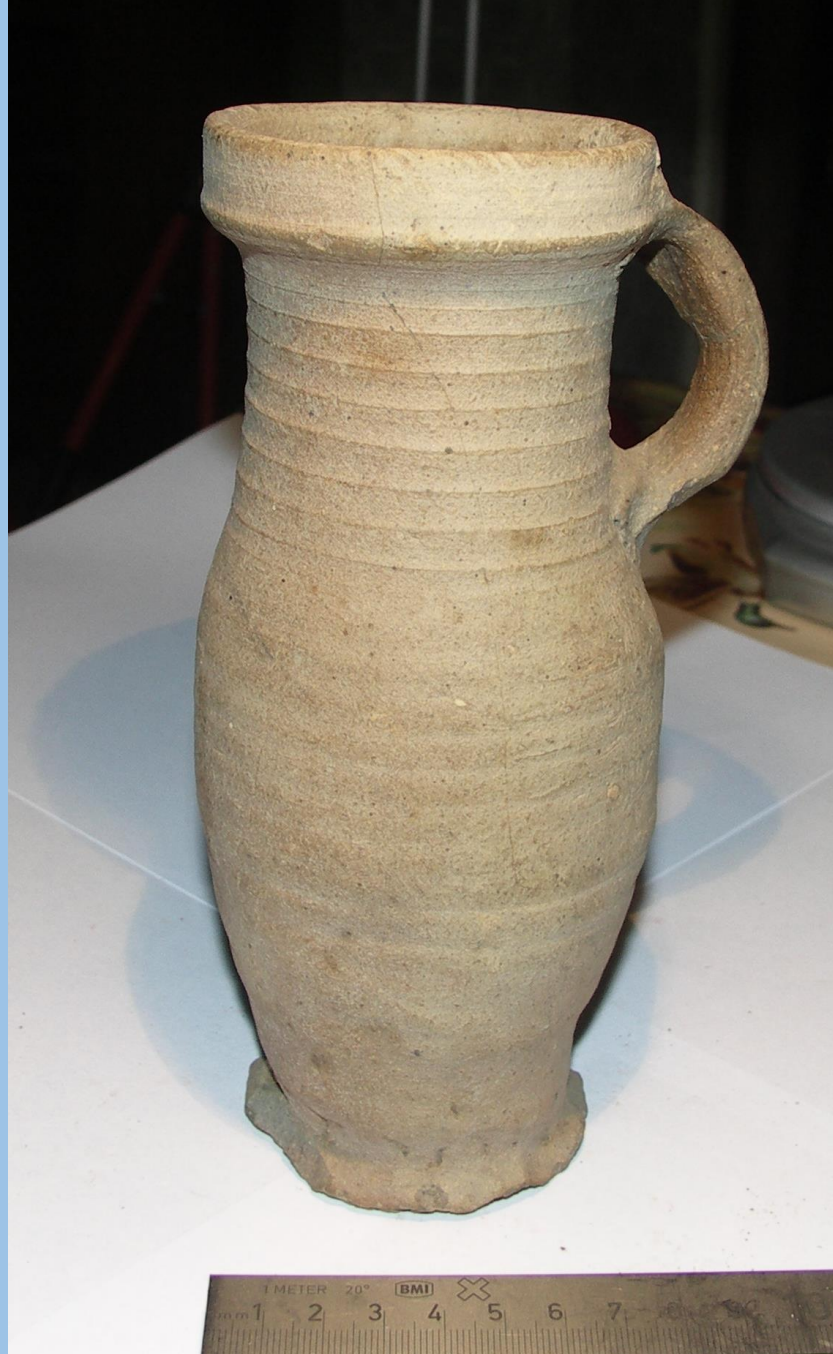

De privé verzameling van Adri Louwerse.

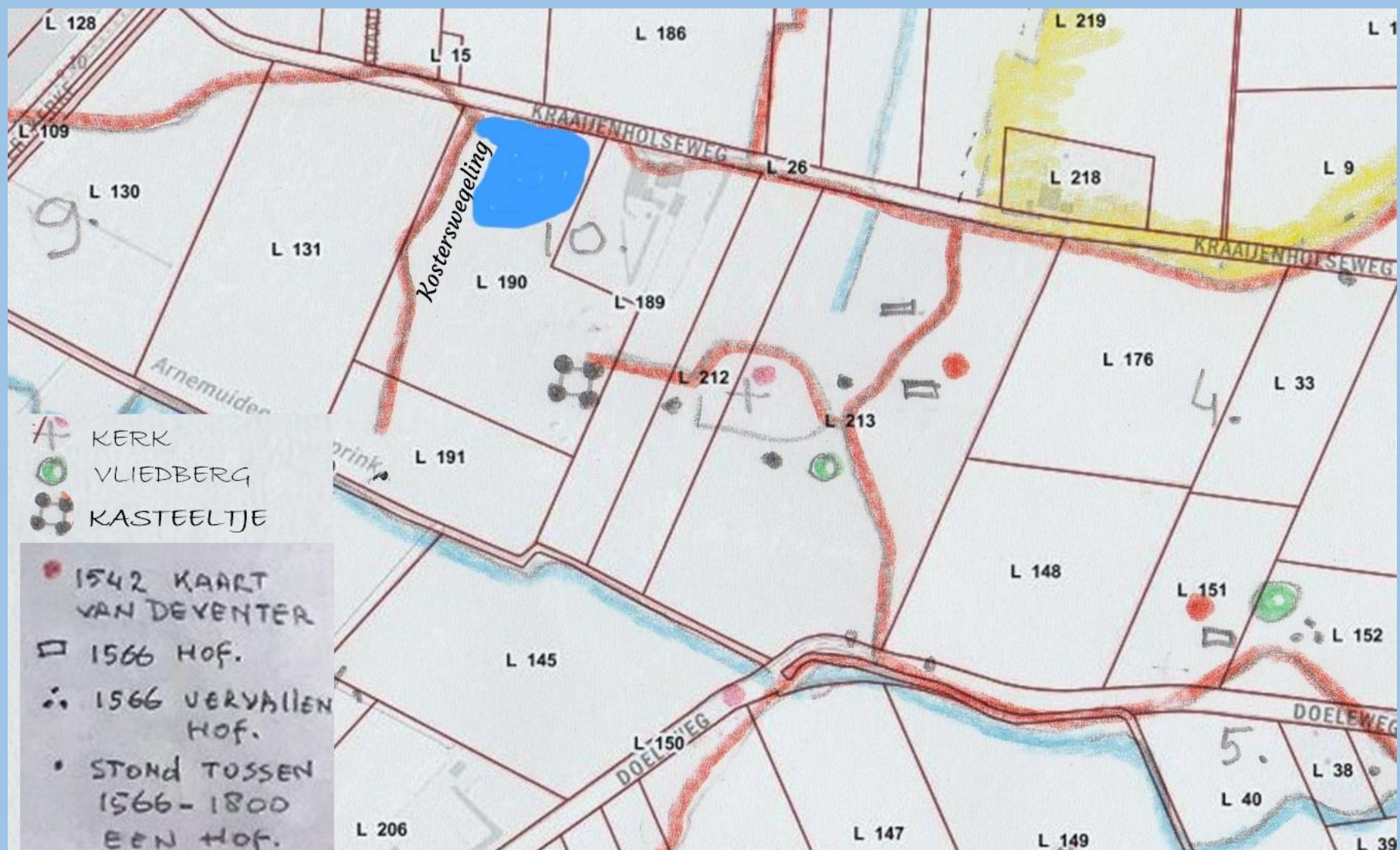

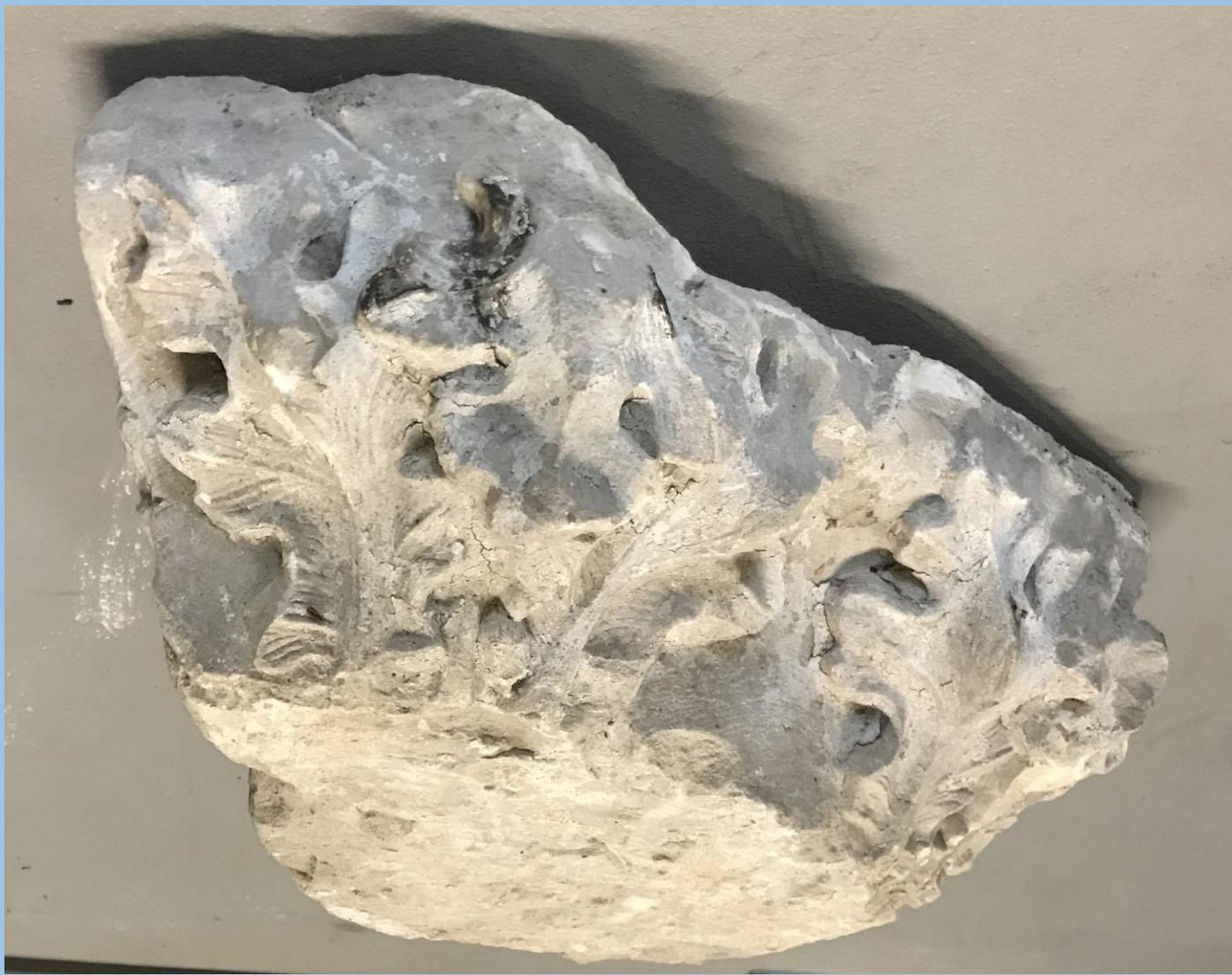
Spinpotje uit Frechen,
verm. 1^e helft 16^e eeuw.

Steengoed bekers, Siegburg, 14^e eeuw.

**Kapiteel met eikenblad
motief van Nieuwerkerke.**

**Koolbladkapiteel uit de NHV kerk
Burgh-Haamstede (foto Hans
Jongepier.)**

**Bonte
verzameling
gespen,
boekbeslagen
en munten
Nieuwerkerke
van Michiel
Bil.**

Gesp met mytische vogel.

Dubbele vuurijzer Karel de Stoute,
Antwerpen 1475.

Franse Mijt
1419-1467,
toegeschreven
aan Philips de
Goede.

Muntgewichtje
Halve Nobel.

Collectie Gillis de Nooijer.

Zeeuwse
rekenpenning
uit 1586.

Vergelijkbaar,
gaaf
muntgewichtje
Halve Nobel.

Vondsten van Rinus Schroevers, toegeschreven aan Nieuwerkerke.

1-stuiverstuk zilver, Campen 1621?

Engelse Long Cross 1280

**Zegelstempel,
gevonden door
Rinus Schroevers
westelijk van
De Steenhouck.**

“S’.WILLELMI.DICTI.VADER”

“Metalen Kraaijenholseweg” van Ronald Schrier 2016.

Brandweer-
penning
Middelburg
nummer 13

De ‘topstukken’ uit de verzameling vondsten van Albert Holland, die toegeschreven kunnen worden aan “t Oude Kerkhof” van de Ambachtsheerlijkheid Nieuwerkerke.

Statenoord Philips II, 1578 of 1579.

Boekbeslag of
riemtong.

**Mijn hele
verzameling
vondsten
van 't Oude
Kerkhof.**

Colofon

PAN is een project van de Vrije Universiteit Amsterdam, met financiële ondersteuning van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Vrije Universiteit Amsterdam.

De PAN-app is mogelijk gemaakt door een subsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en technisch gerealiseerd door Geodienst.

Versie 1.0 / mei 2020

Hulp en vragen: pan.fgw@vu.nl

PAN Portable Antiquities of the Netherlands

Handleiding PAN app

P
A
N

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

1) Achtergrond

Melding archeologische vondsten in PAN: de Erfgoedwet

Portable Antiquities of the Netherlands (PAN) is het online systeem waarmee archeologische bodemvondsten bij de overheid gemeld kunnen worden. Toevalvondsten van het oppervlak of gedaan met behulp van een metaaldetector moeten volgens de Erfgoedwet gemeld worden bij de minister - in de praktijk de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Voor deze meldingen wordt PAN gebruikt.

In de Zuidwesterheem, jaargang 33, nrs. 105 en 107 heb ik al over mijn onderzoek gerapporteerd.

Het artikel in nr. 105 staat op de (oude) AWN-site

http://www.awnzeeland.nl/old/awn/artikelen/page_008.htm

Het artikel in nr. 107 komt op termijn op onze nieuwe site. <https://www.awnzeeland.nl/>

Voor het decembernummer 2022 van Arneklanken (Historische Vereniging Arnemuiden) heb ik ook de kopij aangeleverd.

En een expositie over ‘alle’ vondsten van Nieuwerkerke in het Museum Arnemuiden hoort tot de toekomst-mogelijkheden.

Zijn er nog vragen?

Anders heb ik er nog wel een aantal:

- Wie was de Baljuw of Schepenen genaamd Vader?
- Wat betekent 'Rotma' op een kaart uit 1598?
- En hoe luidt de vertaling van de informatie op die kaart?
- Wie bouwde en bewoonde het kasteeltje?
- Hoe lang wordt er al grond uit Arnemuiden en omgeving naar de percelen op Nieuwerkerke gebracht?
- Worden ergens nog meer archeologische vondsten van Nieuwerkerke bewaard?

